

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, Junius 10-dik napján, 1814-dik észtenőben.

Frantzia Ország.

Páris körül Május 24-dikén jötskán hullott a' hó.

Párisban sok úttzáknak neveik, melyeket az új időkben kaptak vala, letöröltettek, és a' régiék íratattak fel azoknak helyekbe.

A' Napolcon első felesége *Josephina* Frantzia volt Császárné, torokfájást kapván, az orvosoknak minden iparkodásók mellett is Május 29-dikén meghalálozott. Közönségesen sajnáltatik. Jósága által mindeneknek szíveket megnyerte volt. A' fia *Eugénus* és a' leánya, a' Hollandiai volt Királyné, *St. Leuben* nyomúltak meg.

Az a' biztosság, melly a' Frantzia Constitutiót készíti, minden nap ezen dolgozik. Míut mondják, Május 27-dik napján készen kellett véllé lennie.

Monsieur már néhány napja, hogy beteg, 's Május 27-dikén újabban kilelte a' hideg.

A' Senátus meghatározta, hogy 10,000 Frankot adjon azon gyűlteményhez, mellyből a' *IV-dik Heinrich* álló képét fogják helyre állítani.

Azt a' nevezetesen írásairól esmeretes *Staelné* nevű asszonyt, kinek az utóbbi országolás alatt Frantzia országot sietve oda hagyni kellett vala, a' mostani Udvar nem csak maga elejbe bebótsátotta, hanem

nagy kegyességgel is fogadta. Május 27-dikén ugyan ezen asszonyt, társavági gyűlés' alkalmatosságával, Sándor Császár is meglátogatta.

A' Frantzia Institutumnak bizonyos személyekből álló Deputátzóját ő Austriai Cs. K. Felsége magához audientziára méltóztatott bótsátani, mellynek Előülője *Lacratelle* ilyen beszédet intézett ő Felségéhez: —

„Sire! Ha mi azon napokban, mellyek a' mi mostani új állapotunkra előtünk út nyitottak, Felségedet a' két más Monarchák, a' Felséged' Fels. Szövetségesi mellett nem szemléltünk (minthogy ő Felsége későbbre ment Párisba, mint az Orosz és Pruszus Monarchák), annyival mélyebben éreztük a' Felséged jelen-nem-létében a' Felséged határozásainak nagy lelkűségét. —

„Európának állandó és közönséges békessége vala a' Felséged' áldozattételeinek tárgya: óhajtjuk, hogy az, ezeknek jutalmok is lehessen. A' mi örvendezéseink megelőzték a' békességnek innepeit. Melly szépen kellett hangzani Felséged előtt a' mi rég óhajtott Királyunk eránt való szeretetünk' kinyilatkoztatásának, azért, hogy ezekben azon szeretetek kinyilatkoztatását is feltalálja Felséged, a' melly minden Státusaitól eleibe foly Felségednek. —

„A' Frantzia Institutum' tagjainak van-

egy módjok arra, hogy néminémű háládatosságoknak bizonyítását tartóssá tehessek. Ugy ítélnék, hogy mi ennekutánna az Európai egyéb tudósokkal és ritka mesterségű emberekkel könnyebb és szorosabb közösülést nyitván, azokkal a' nagy lelkű Fejedelmekkel is egybekötötödést tarthatunk-fenn, kik ezen tudósoknak és ritka mesterségű embereknek munkáikat elősegélik; és a' népeknek közönséges javokra kórmányozzák. Vajha oly szerentséssék volnánk, hogy buzgó iparkodásunk és előmenetelünk által felemelhetnők Felsőgedben a' nemes megelégedést azért, hogy az emberi elme' esmeretsegeinek illy szélesen kiterjedő tartalék magazinumait megzavartatás nélkül fenntartottuk.“

Erre ó Austriai Cs. K. Felsőge ilyen kifejezésekkel felelt: —

„Uraim! Örömmel hallom az urak érzékenységeiknek kinyilatkoztatását. Én ezen fő városnak közönséges emlékeztetéstárgyait (monumentumait) és intézeteit részvétellel meglátogattam; mind ezek legszelbb bizonyosaik a' Frantzia tudósok és ritka mesterségű emberek' talentomaiknak. — Midőn Frantzia országot ide hagyom, magammal fogom elvinni egyéb nagy emlékezetekkel egyetemben azokra a' szép intézetre (institutumokra) való visszaemlékezést is, mellyeket itt láttam. Örömmel 's gyönyörűséggel kapni fogok minden alkalmatosságon, hogy az uraknak hasznokra lehessenek, 's azon munkákat elősegíthessem, mellyektől az egész polgári társaságunk java függ.“

Orosz Birodalom.

A' Berlii levelek szerint közönséges végzés által meghatározta az Orosz Senátus, hogy Sándor Császár *Megáldatott*, vagy *Aldott* nevezettel tisztelje meg. Három Senátorok; úgymint a' Párisi volt Követ Hertzeg *Kurakin*, a' Persák' meghódoltója *Tormasow*, és *Soltikow* nevezettek-

ki, hogy ezen végzést ó Császári Felsőgehez vigyék. Május 5-dikén útnak indultak.

A' Petersburgi Kereskedők Gen. *Katusow* ó Excellentiájának, ki a' *Páris* el foglaltatásának hírével Pétersburgba küldött vala, egy ezüst tálat és ezüst korsót adtak ajándékba, a' melly 4000 aranyokkal volt megtöltve. A' tálat és korsót megtartotta ó Excellentiája, a' pénzt pedig vissza adta a' kereskedő társaságnak oly rendeléssel, hogy fordítsák azt azoknak segítségekre, a' kik ezen hadakozás miatt elszegényedtek.

Olasz Ország.

A' Frantzia Császári, úgy nevezett régi testőrző seregből 850 emberek, kik között lovasság is van, a' napokban *Savónába* érkeztek. Innét *Elba* szigetére vezetnek által Anglus hajókon.

Viszsa érkezvén *Jóakim* Nápolyi Király a' táborozásból a' maga fő városába *Nápolyba*, minden Tisztviselői karokat magához Lotsátott közönséges pompával való audientziára, melynek alkalmatossággal e'képpen szóltott a' Státustanáts' Vice Elölülőjéhez: —

„Vice-elölülő úr! Én az én Státustanátsom' tagjait mindenkor örömmel szemlélem magam körül. —

„Eljött az a' szempillantat, melyben az urak' hazafiúsága és böltsessége, valamint a' Státus' úgy a' Király boldogságára való tekintetben, magát legtelyesebb fényességben kimúthatatja. Országunk függetlensége bátorságba van helyezettelve. Azon vagyok, hogy annak boldogságát egy Constitutzió által még jobban megerősíttsem, melly a' trónusnak éppen úgy valamint szintén az alattvalóknak is gyámolok legyen. Az ország' legböltsőbb emléreinek gondolatjaik által batározatnak-meg azok a' fundamentumok, mellyeken ez a' Constitutzió felépítődik: én pedig kiválogatom ezek közzül azokat, a' mellyeken

a' Nápolyiak boldogságának meg kell fundaltani. —

„Én jól tudom azt, hogy ez által az a' kívánság is teljesítettni fog, hogy a' trónus állandóságának, 's az én maradékim ditsőségeknak zálog szereztessék.“

Német Ország.

A' Svétziái Koronaörökös Május 25-dikén *Lubeckből*, a' város tanácsától kinevezetett Deputátusoktól kísértetvén, útját *Travemündébe* vette, a' hol hajóra ült, hogy Svétziába által evezzen. Seregei is hajókra ülnek 's hazajókba vissza eveznek. — (Így hát nem telyesedik-bé, a' mit közlelbbi újságainkban iránk a' Dániái levelekből: hogy Norvégiáért Holsátziát és Schleswiget akarnák elfoglalni a' Svékusok).

A' Pruszszusok *Magdeburgban*, melyet a' Frantziáktól már vissza kaptak, 841 ágyút; 32,000 puskát; néhány ezer kardot; 8445 mázsa puskaport; véghetetlen sokaságú ágyugolyóhúst; annyi eleséget, a' mennyi 19,000 embernek 5 hónapra kívántatik; és sok minden egyéb e'féle készületet, ruházatot 's egyebet, találtak.

Spanyol Ország.

Május 5-dikén adott-ki *Ferdinandus* Király még *Valenciában* egy Dekrétumot, melyben azt parantsolta, hogy *Madrid városa*, megkülömböztetett húségére, szeretetére, 's jó indulatjára nézve, mellyel valamint az ő Felsége trónusra való lépésekor úgy azután a' maga Frantzia Országi fogsága alatt is ő Felsége eránt bizonyított, az eddig való, *Agasságo sés Császári*, nevezeteken kívül ennekutánna *Vitéznek* is neveztessek. Ugyan ezen Dekretoma által arról is rendelést tett a' Király, hogy tulajdon kintséből az ország minden templomainak százszáz Spanyol aranyokat (duplonokat) adjanak: — „Sajnálloim (így szóló

Felsége). hogy mostani körülállásaim meg nem engedik, hogy jóakaratomai többel megbizonyíthassam.“

Azt jegyzik meg, hogy midőn a' Régenzi Tanács követsége *Valenciában* a' Király eleibe hotsáttatván a' Cortesek által készítettett Constitúziót a' Királynak általadta, úgy nyilatkozattaki magát ő Felsége, hogy annak fundamentomait elfogadja, de magáról az egész kidolgozott Constitúzióról semmi nyilatkoztatást nem tett: uely azt mutatja, hogy már akkor készült ő Felsége, hogy ezen tekintetben azt a' lépést tegye, a' mint a' már említett *Edictumnak* kiadása által Május 4-kén tett. Ez az Edictum helyet érdemel a' historiai Acták között; a' foglalatja itt következik. Azon az idő ponton kezdi *Edictumában* a' dolgot ő Felsége a' Király midőn az öreg Király a' Koronát letévén, ő Felsége (a' mostani Király) az uralkodáshoz hozzá fogott volt:

„Azon időtől fogva, úgy mond, hogy a' törvényes következés szerént ő Felsége a' trónusra hivatott; az óta, hogy az ő F.ége *Madridba* való hémeneletekor a' néptől tétetett örvendező kiáltozás a' Frantziákkal tartó részt meg rentette: feltette a' Király magában, hogy minden idejét és erejét arra fordítsa, hogy azt a' rosszat jóvá tesse, mellyet az udvarnak egy előbbeni igen kedves barátja okozott vala. Hanem a' szerentsetlen körülállások 's a' *Bonaparté* kegyetlen hitszegősége melynek következéseitől a' Király a' maga népét az ő *Bayonnébe* való utazása által megmeenteni reménlette, meg akadályoztatták. Ezen városban oly bünn követte-tett el személye és familia ellen, a' mely egyetlenegy a' pallérozott nemzetek' historijájában. Ő Felsége és testvér ötsői 's egy unokaötső ő esztendőig tartattak mint foglyos egy Fr. kastélyban. A' Spanyol nemzet, minnekutánna némely végvárait hitszeges által előre elfoglalták vala, Király és

minden országloszék nélkül, nagy számú ellenséges seregektől való körül vétettetve. Ezen szomorú környüállások között készítette ő F. ge. ügy, mint a' szomorú állapot még engedte, az 1808-dik esztendőben Május 5-dikén költ Decretomát a' *Kastiliai Tanátszhoz*, vagy ha e' már fenn nem találna állani, akár mely egyéb Spanyol Tanáshoz vagy Cancellariához, az eránt, hogy a' Cortesek hivattassanak össze: de csak a' végre, hogy az ország oltalmazására hadi erőnek, költségnek, 's egyéb meg kívántató készületeknek megszerzésében foglalatoskodjanak, és ha szintén a' Királynak ezen Dekretoma nem akkor eleintén ha nem csak későbbre juthatott is a' közönség eleibe, a' tartományok önnön magoktól gondoskodtak, *Juntáknak* felállítások által, az országlásról. Ezen időbeli környüállások között történt a' *Baylezi* ditsőséges ütközet, mely után a' Fr. seregek *Victoriáig* vissza futottak. Ekkor a' Királyt ismét minden Spanyol tartományok a' fő várossal egyetemben az ő őseiknek rendtartásai szeréntkikiáltották mint *Kastiliai és Leoni* Királyt; mellyet egyebek között az ennek alkalmatoságával vert. pénzek is nyilván bizonyítanak. A' tartományok *Juntái* követeket nevezvén ki és küldvén össze, közép *Juntát* formáltak, a' mely 1808-nak szeptemberétől fogva 1810-nek, Januáriusáig országolt Fejedelmi hatalommal a' Király' nevében. Az után az első, úgy nevezett Régeni Tanáts folytatta azon esztendőben (1810) Sep. 24-ig az országlast; ekkor gyültek össze a' *Rendkívül-való Cortesek Leon szigetén* (mellynek tsútsán Kadiks épült). Ezen 104 tagokból t. i. 57 birtosokból, és 47 suplensekből álló Cortesek megesküdtek, hogy a' Királynak mint Fejedelmeknek minden Státusait meg tartják. Hanem a' Közép-Juntának formális parancsolatja mellett is, sem a' Nemesség sem a' Papság össze nem hivattatott való ezen

Cortesi gyűlésre, holott ezek Spanyol országnak terhes állapotjaiban, millyenek t. i. a' Király kiidejűségébéli zűrzavarok, összehivattatni szoktak volt rendkívül való módon. A' Közép-Juntának ugyan ezen Dekretoma által a' Régeni Tanáts rendeltetett való a' Cortesi Gyűlés' előlölőjévé: de ez a' Dekretom elttökoltatott a' Régeni Tanáts előtt. E'képpen történt, hogy mindenek a' Cortesek' szabad akaratya alá estek, mellyeknek a' való első lépések, hogy az nap, mellyen beiktattak, a' Királyt a' maga Fejedelmi júsától megfosztották, mellyet csak kevés az előtt magok megesmérték való. Ők ezt a' Fejedelmi just ugyan, a' nemzetre ruházták: de e' csak arra szolgáló fogás való, hogy azt magok bírassák. Ezen *usapationak* segedelmével adták ők Spanyol országnak a' szabad akarat szerént való törvényeket 's kötelezték őtet arra, hogy az új Constituziót elfogadja, a' mellyet ők, sem a' tartományoktól és néptől, sem a' Juntáktól vett hatalom, 's a' Spanyol és Indiai *Suplens-Deputátusok* nélkül, 1812-ben csak magok készítettek, magok erősítettek meg, 's magok hirdettettek ki. —

„A' trónus' elsőégi jussának ezen megsértetése, melly a' nemzet nevével való bűnös visszaelés által követettett-el, többeknek való mintegy előpostája és kútfeje. A' melly ügy mondatott fundamentos törvények csak valamely résznek munkái valának, úgy hirdettettek ki, mint a' mit mindenek kívánnak, holott csak néhány Jázzasztóknak munkái voltak, kik a' Kadiksi népet félelem és fenyegetődzés által tartották halgatásban. Mind ezek tudva lévő dolgok; magokból a' Cortetek' újságaikból kitettzik. Ezen törvényhozás módja miatt, melly ily idegen a' Spanyol nép előtt, oda ment a' dolog, hogy azok a' törvények, mellyek a' Spanyolokat más időkben oly szerentsékké tették 's né-

kiek oly nagy hetsületet szerettek vala, feledékenységbé mentek, 's az ezelőtti Monarchiai Constitutziónak minden fundamentomai felfordítottak. Az 1791-dik esztendőbeli Fr. Constitutzió követtétvén, nem mérsékelt Monarchiai hanem olyan Respublikai fundamentomos törvények vétettek - fel, mellyek szerént valamely fő vagy magistratuális személy ül elől, a' kit tsak valami bizos és nem Király; a' kit Királynak neveznek, azért, hogy az előre nem vigyázó és gyanakodni nem tudó embereket tévelygésie vezéreljek és meg tsalják. Tsak az erőszak' munkája volt az erre a' Constitutziórávaló megesküvés; tudva van, mi történt az Orensei igen tiszteletes Püspökkel, 's miképpen fenyegetettek mindenek, kik a' hitet letenni nem akarták. Hogy az elmék ezen veszedelmes 's kiváltképpen a' tronusnak elsőégi jussait illető újításoknak elfogadásokra hajlandókká tessenek, a' közönséges újság levelek vétettek - fel eszközül, mellyeken a' Cortesi Gyűlésnek néhány tagjai magok dolgoztak; a' Királyi hatalmat gyűléstégsé tenni iparkodtak; a' Királynak minden jussai Despotismusnak neveztettek, a' Király és Despota nevezetek egynék lenni mondattak, 's a' Királyok Despotáknak neveztetek. Azok, a' kik ezen újítások ellen tusakodni mérészelnek 's magokat ezzen lázszító kifejezéseknek ellenek teszik, legkegyetlenebbül üldöztetnek; egészen respublikai formát akarnak mutatni, mindent megváltoztatnak, a' mi a' Királyi nevezetre emlékeztet; az ármádákat, institutumokat, mellyek Királyiaknak nevezeteni szerentséjeknek tartották, Nemzetieknek neveztek, így tsalják a' népét, melly azokben mind ezen mesterkedések mellett is megtartotta természeti egyenességét 's nemes tulajdonságait. Mind ezek felől az országba való vissza érkezésétől fogva rész szerént önnön tapasztalásai, rész szerént a' közönséges levelek által győztetett-

meg ő Felsege a' Király, mellyekben egész máig oly goromba, szemtelen, és gyalázatos szikkelyek adattattak - ki, hogy, ha nem ő Felsegét, hanem más akárkit illetek volna is, a' leg keményebb megfenyítetést megédemelték volna. A' Király gyűlöli és útálja maga is a' Despotismust, melly az Európai nemzeteknek sem gondolkozásokkal sem pallérozottságokkal meg nem egyez. De nem is voltak Spanyol országban soha Despoták a' Királyok, 's hanemelykor szerentséflenségből, mint minden emberi dologban megtörténik, vissza elések estek is, tsak ugyan nem a' nemzet volta' hibás, hanem tsak magános emberek, 's olly környülállások okozták a' folytatást, mellyek ritkán szoktak előfordólni. Hogy azomban ezzen visszaélések is, a' mennyiben emberi módou lehet, megátoltattassanak, ő Felsege a' Királyi méltóságot és jussokat fenntartván, alkudozásba fog a' Spanyol országból és Indiából törvényesen öszse gyűjtetendő Cortesekkel lépni, mihelyest a' rend 's régi szokások, mellyeket a' régi Fejedelmek a' nép' egyezésével béhoztak volt, helyre állítottak. Ekkor ósztán úgy rendeltetessenek - el mindenek, hogy a' Király' alattvalói, egy vallásnak és Fejedelmnek, kik a' *Catholicus* nevet megkülömböztető módon viselik, egyesített ortalma alatt, tseudességben és boldogságban élhessenek. —

„A' törvények által egyenégyen mindenek' szabadságának úgy védelmeztetni kell mint, a' Királyénak; azzal a' szabadsággal kell élni a' Király' minden alattvalóinak, melly egy mérsékelt országlást a' despotismustól megkülömböztet. Mindeneknek szabad legyen a' maga gondolatait nyomtatás által közönségsé tenni, ha azon határok között megmaradnak, mellyeket a' józan okosság mindeneknek eleikbe ír, azért, hogy a' szabadság zabolátlansággá ne legyen, mivelhogy semmi pallérozott ország, lás meg nem engedheti az okosság szerént.

hogy az a' tisztelet, mellyel az emberek a' Vallásnak, az Országsószeréknek, 's köztönösön egymásnak tartoznak, meghántódjék. A' Státus jövedelmeinek eltékoztatásokat illetetű minden gyanúnak elhárrittatása végett, a' Király és familiája számára határozottatott kints választassék - el a' közönséges adminisztrációra kívántató költségektől. A' törvények a' Cortesek egyezésekkel adattassanak - ki.

„Ezen fundamentomok, mellyek itt előadatának elegendűk annak kinyilatkoztatására, mik légyenek a' Királynak az országlásban való célzásai. Ezek nem Despotának nem is Tyrannusnak, hanem egy Királynak és alattvalói' attyoknak célzásai. A' mostani Cortesi Gyűlés által készítettett Constitutzióról kinyilatkoztatja ő Felsege, hogy sem erre, sem ezen Corteseknek egyik végzéseikre meg nem eskűszik, ezeket most és örökre semmitérőknek lenni nyilatkoztatja, 's a' többi. — Kélt Valenciában Május 4-dikén, 1814.

Az aláírás ezen Edictum alatt e'képpen van: —

„En, a' Király.

„Pedro de Macanaz, a' Király' titoknokja.

B é t s.

Ó Cs. K. Felsege méltóztatott Párisból Máj. 24-dikén küldött Kabineti írása által a' Közönséges Számadás Directoriumának Cs. K. Elöljárójét Báro Baldacci Antal Valóságos Titkos Tanácsos úr ő Excellenciáját, a' maga Felseges meglegedésének kinyilatkoztatásául, 's azon különös érdemeknek, mellyeket ő Exc. ja mint az az armáda Udvari Biztosa, az ő Cs. K. Felseges személyéhez és Státushoz mutatott szolgálatai által szerzett, az Austriai Csász. Leopold Rendszer nagy keresztjével megtisztelni.

A' múlt szerdán érkezett - meg Párisból ide Cs. K. Kapitány Stürmer úr. El-

hozta a' Szövetséges Fejedelmek és Frantzia ország között már egészen megkésztűt és ratifikáltatott békeségkötést, a' melyről való örvendetes hirt néhány száz ágyúlövések adták Május 31-dikén tudokra a' Párisi lakosoknak. Ez a' nevezetes *Historiai Akta* az ide való közönséggel is kevés napok mulva közöltetni fog. A' mint a' hivatalyszerént való tudósítások tartják, Felseges Urunk Jun. 2-dikán szándékozott oda hagyni Párist; az Orosz és Pruszsus Monarchák pedig 3-dikban készűttek Anglia felé útnak indulni, a' hol 8 napig szándékoztak maradni.

Azon Frantzia testőrző seregben, melyről feljebb említettűk, hogy *Elba* szigetére légyen rendeltetve, és hogy már *Szavába* meg is érkezett volna, 90 *Ulanusok* és 8 *Mamelukok* is vannak. Újabbán ismét 14 Császári pompás hintók érkeztek - meg ugyan oda, hogy hajókra tétetvén, hasonlóképpen *Elba* szigetére által vitetessenek.

Két száz Frantzia testőrzők és 90 *Ulanusok*, kik a' *Ludovika* Császárné szolgálatjára rendeltettek, *Párisból* útnak indáltak *Párma* felé.

Ezek a' testőrző seregbéli emberek, a' Betsület Legió' cimereit hordozzák. Egy Austriai Cs. Kir. Svadrou kíserte - el őket Savonáig.

Az első, volt Frantzia Császárné, kinek haláláról feljebb emlékezőnk, *Malmaisonban* halt - meg. Az ő Familiái neve volt, *Tascher de la Pagerie*. Született *Martinique* szigeten, a' hol a' szűlei gazdag plántálók voltak, 1763-ban Jun. 24-dikén. Első férje volt Generális *Vicomte Bohurnois*, a' ki *Robespier* idejében megöletett: 's maga az aszszony is elfogatott, de a' *Robespier* megbukásával kiszabadúlt, 's 1796-ban az akkori Oszt. Generális *Napoleon Bonaparte* feleségévé lett.

Junius' 8-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 203 7/8 forintot Váltótzélulában. — Egy Császár aranyért 9 f. tot és 20 k. t